

Hangon lintuaseman vuosikertomus 2002

Aleksi Lehikoinen

Asemalla yöpyi vuoden aikana yhteensä 49 miehittäjää ja lisäksi yleisöryhmiä vieraili totutun runsaasti. Havainnoijatilanne oli yksi parhaimmista 24. vuotisen aseman historian aikana, vaikka aivan viime vuoden tasolle ei ylletty. Miehitysvuorokausia kertyi yhteensä 328. Tammi–helmikuu oli jo hyvin miehitettyä aikaa leudon talven ansiosta ja yhtenäisen havainnointi alkoi jo 12.2. kestäen muutamia lyhyitä kesätaukoja lukuun ottamatta aina vuoden loppuun asti. Kevään päämiehittäjiä olivat Aatu Vattulainen 145 vrk, Aleksi Lehikoinen 35, Petro Pynnönen 18, Jonne von Hertzen 17 ja Pekka Hänninen 15. Syksyn päämiehityksestä taas vastasivat Aatu Vattulainen 165 vrk, Aleksi Lehikoinen 42, Jarmo Ruoho ja Jonne von Hertzen 31 ja Seppo Niiranen 28. Rengastustilanne oli melko hyvä ja rengastus saatiin järjestettyä lähes yhtäjaksoisesti 7.8.–3.11. Yhteensä rengastuksia kertyi koko vuodelle 7 350 (Taulukko 1). Asemalla havaittiin kuluneena vuotena yhteensä 225 lajia, mutta asemalle uusia lajeja ei havaittu ainuttakaan.

Merimetso oli vuoden tutkimuslaji ja päämiehittäjä Aatu Vattulainen stajiasi vuoden mittaan tarkasti mm. muuttoparvien ikäjakaumaa ja muutossuuntia. Suomen ympäristökeskuksen tukema tutkimusprojektin tuloksia analysoidaan mm. Aleksi Lehikoinen Pro gradu–opinnäytetyössä. Vuoden aikana jatkettiin Esa Lehtoisen ja Anssi Vähätalon luotsaama tutkimusprojekti yhdessä Jurmon lintuaseman kanssa. Hankkeen

tarkoitus oli selvittää ilmastonmuutoksen vaikutusta lintujen kevätmuuton ajoittumiseen.

Lintuvuosi 2000

Talvi: tammi–helmikuu

Meri pysytteli leudon talven myötä sulana ja muutamia mukavia vesilintuja havaittiin. Mm. kuikkalintuja nähtiin tammi–helmikuussa seitsemän ja pilkkasiipiä 11. Huuhkaja nähtiin alueella kahdesti ja lehtopöllö kerran. Yhtäjaksoinen kevätmiehitys alkoi jo 12.2. Aatu Vattulaisen saavuttua asemalle. Tuulahdus kevään ensimuuttajista saatiin 17.2., jolloin muutti 13 tukkasotkaa, seitsemän haahkaa ja kuusi tukkakoskeloa. Ensimmäinen maamuuttolinnut nähtiin

24.2., jolloin kevättä edistivät kiuru sekä 13 pulmusta.

Kevät

Maaliskuu oli koko kevään tapaan selvästi normaalia lämpimämpi. Poikkeuksellisen aikaisia saapujia havaittiin mm. valkoposkihanhi (3 yks.) 7.3., kuovi 13.3., kapustarinta 14.3., mustaleppälintu 22.3., härkälintu 28.3 sekä viitasirkkalintu 12.5. Haliaksen muuttoennätyksiä paranneltiin mm. seuraavasti: kyhmyjoutsen 25.3. 53m, suokukko 5.5. 233m, mustalintu 11.5. 5 890m ja merikihu 11.5. 41m. Kurkia havaittiin kevään aikana ennätyskelliset 5 900 muuttavaa ja yli tuhannen linnun muuttoja nähtiin kolmesti, parhaimpana 10.4. 1 260m.

Kyhmyjoutsen *Cygnus olor* paransi kevään muuttoennätystään. © Antti Below, 13.1.2003.

Pikkuharvinaisuuksia havaittiin kevään aikana mukavasti: Jääkuikkanoorukainen muutti 28.4. ja jääkuikkalaji 16.5. Kyhmyhaahkoja havaittiin kevään aikana neljä. Naaras niittysuohaukka muutti 10.5. Haliaksen ensimmäiset keväiset pulmussirit havaittiin 17.5. 2p ja 7.6. 2m sekä kuovisirri muutti 27.5. Mustapyrstökuiiri havaittiin kahdesti 8. ja 12.5. ja leveäpyrstökihuja havaittiin neljä. 2kv pikkukajava muutti 24.4. ja mustatiira pyöri paikallisena 26.5. Turkinkyhky näkyi 15.5. ja turturikyhky 8.6. Harjalintu puputti kärjessä 7.5. ja vuoden ainoa pohjantikka näyttäytyi yllättäen 20.5. Virtävästäräkkikoiras nähtiin 26.5. ja sitruunavästäräkki naaras näyttäytyi 9.5. Mustaleppälintuja havaittiin kevään aikana kuusi ja idänuunilintu rengastettiin 31.5. Kuhankeittäjä muutti 6.6. ja keltahemppo 4.5.

Kovemman luokan harvinaisuuksia tehtiin seuraavasti: *hrota*-sepelhanhi havaittiin kahdesti 21. ja 22.5. Ruostepääsky ilahdutti 28.5. miehitäjiä kymmenen minuutin vierailullaan ja pussitiainen huuteli niemellä 6.5.

Kesä

Asema oli miehitettynä lähes koko kesän ja mukavia havaintoja tehtiin aika ajoin. Merimetson pesintä varmistettiin asemasta pohjoiseen sijaitsevalla luodolla. Urpiainen todettiin myös pesineen jossain lähialueella, sillä 27.6. emo ruokki niemellä lento-poikasta. Perinteiset kesäiset riuttatiirat näyttäytyivät 29.6. (2 yks.) ja 26.7. 1m. Idänuunilintu lauleskeli niemellä 16.6. Pikku- ja kirjosiipikäpylintujen vaellus alkoi heinäkuussa.

Syksy

Kirkkaista korkeapainekeleistä huolimatta kahlaajia nähtiin syksyn aikana kohtalaisesti ja kahlaajien katiskapyynti Gäun särkällä oli aika ajoin antoisaa. Esimerkiksi 29.7. samaan katiskaan oli änkenyt neljä vanhaa punakuiria ja 27.7. merkattiin asemalle uusi rengastuslaji, kun nuori vesipääsky (aseman 186. rengastuslaji) eksyi katiskan perukoille. Merimetsoja nähtiin jälleen ennätysrunsaasti. Syksyn muutossummaksi laskettiin yli 16 600 lintua siitä huolimatta, että yli tuhannen linnun muut-

	kevät	syksy	yht		Kevät	Syksy	yht.
<i>Acc gen</i>		6	6	<i>Acr dum</i>		1	1
<i>Acc nis</i>	129	129		<i>Acr ris</i>	5	2	7
<i>Fal col</i>	1	1		<i>Acr sci</i>	1	11	12
<i>Cha hia</i>		5	5	<i>Hip ict</i>	5	7	12
<i>Cal can</i>		4	4	<i>Syl cur</i>	93	131	224
<i>Cal fer</i>		1	1	<i>Syl com</i>	42	76	118
<i>Cal alp</i>	43	43		<i>Syl bor</i>	8	46	54
<i>Phi pug</i>		2	2	<i>Syl atr</i>	6	28	34
<i>Lym min</i>		1	1	<i>Phy des</i>	1		1
<i>Sco rus</i>	1	2	3	<i>Phy sib</i>	1	12	13
<i>Lim lap</i>	4	4		<i>Phy col</i>	15	26	41
<i>Tri gla</i>	10	10		<i>Phy lus</i>	120	419	539
<i>Act hyp</i>		3	3	<i>Reg reg</i>	1	104	105
<i>Pha lob</i>		1	1	<i>Mus str</i>	6	12	18
<i>Col pal</i>		1	1	<i>Fic par</i>	2		2
<i>Cuc can</i>		1	1	<i>Fic hyp</i>	4	27	31
<i>Bub bub</i>		1	1	<i>Aeg cau</i>		35	35
<i>Gla pas</i>		6	6	<i>Par mon</i>		1195	1195
<i>Str alu</i>		1	1	<i>Par cin</i>		1	1
<i>Asi otu</i>		8	8	<i>Par cri</i>	5	1	6
<i>Asi fla</i>		1	1	<i>Par mon * cri</i>		1	1
<i>Aeg fun</i>		9	9	<i>Par ate</i>		581	581
<i>Dry mar</i>	1	1	2	<i>Par cae</i>	6	1691	1697
<i>Den maj</i>		10	10	<i>Par maj</i>	8	776	784
<i>Den min</i>		1	1	<i>Sit eur</i>		2	2
<i>Hir rus</i>	1	3	4	<i>Cer fam</i>		37	37
<i>Ant tri</i>		29	29	<i>Lan col</i>	6	11	17
<i>Ant pra</i>		1	1	<i>Lan exc</i>		1	1
<i>Ant cer</i>		1	1	<i>Gar gla</i>		9	9
<i>Mot fla</i>		4	4	<i>Nuc car</i>		18	18
<i>Mot alb</i>	10	16	26	<i>Stu vul</i>	6	25	31
<i>Tro tro</i>	1	46	47	<i>Pas dom</i>		2	2
<i>Pru mod</i>	2	120	122	<i>Fri coe</i>	43	84	127
<i>Eri rub</i>	17	231	248	<i>Fri mon</i>	14	12	26
<i>Lus lus</i>	8	5	13	<i>Car chl</i>	44	166	210
<i>Lus sve</i>	3	1	4	<i>Car car</i>		3	3
<i>Pho pho</i>	11	8	19	<i>Car spi</i>	5	194	199
<i>Sax rub</i>	1	6	7	<i>Car can</i>	1		1
<i>Oen oen</i>		1	1	<i>Car mea</i>		26	26
<i>Tur mer</i>	11	19	30	<i>Car ery</i>	1	2	3
<i>Tur pil</i>	14	9	23	<i>Pyr pyr</i>	2	65	67
<i>Tur phi</i>	2	8	10	<i>Emb cit</i>	2	4	6
<i>Tur ili</i>	2	3	5	<i>Emb sch</i>	4	41	45
<i>Tur vis</i>		1	1	<i>Aves sp</i>	3	2	5
<i>Loc nae</i>		1	1				
<i>Loc flu</i>	2		2	Yht.	548	6832	7380
<i>Acr sch</i>	1	180	181	lajeja	46	86	90

Haliaksen rengastukset 2002.

toja ei havaittu kertaakaan. Vaikka lajin päämuutto ajoittuu pitkälti elokuulle, saalisteli vielä lokakuussa lähivesillä noin tuhannen merimetson parvi. Taantuneista lajeista peltosirkkuja havaittiin yhteensä 14 muuttavaa, mutta käenpiika jäi syyskaudella ensimmäistä kertaa aseman historian aikana havaitsematta.

Syyskuussa havaittiin useita kohteita petomuuttoja. Esimerkiksi 4.9.

muutti yhteensä 526 petolintua, joista mehiläis- 41m, varpus- 413m ja tuulihaukka 24m. 5.9. muutti yhteensä 513 petolintua, joista varpus- 453m ja nuolihaukka 15m. Kurkia nähtiin jälleen runsaasti yhteensä 12 900m. Parhaimpana päivänä nähtiin 5 847m pitkäkaulaa. Sepelkyyhkyjä nähtiin edellisvuosia runsaammin yhteensä 58 700m (Col pal + Col sp), joista 27.9. 10 160m. Syksyn ai-

Sepelkyyhkyjä *Columba palumbus* ynnättiin liki 60 000, mikä on enemmän kuin viime vuosina on totuttu. © Pekka Komi, heinäkuu 2003.

kana nähtiin myös ennätysmäärä merihanhia (924m), harmaahaikarointa (336m) ja uuttukyyhkyjä (1 080m).

Syyskuussa alkoi hömötiainen masavaellus ja lajin muuttoennätyksiä korjailtiin pariin otteeseen. Lokakuu

oli koko maassa hyvin kylmä ja kovimmat tiaismuutot ajoittuivat aivan kuun alkuun ennen kylmäpurkausta. Parhaimpina päivänä 2.10. muutti yhteensä 7 180 tiaista, joista sini-4345, tali- 2 030, kuusi- 537 ja hömötiainen 268. Joulukuun loppua pirstivät kirjosiipikäpylintu 22.12. 1m ja isolokki 27.12. 1m. Vuoden viimeisen päivänä havaittiin vielä mustataris, hiihaukka sekä kyhmyjoutsenen (47m) ja isokoskelon (390m) ennätysmuutot. Syksyn aikana Hallasmuuttoennätyksiä rikottiin myös seuraavasti: pikkukuovi 11.7. 21m, vesipääsky 30.7. 6m, harmaahaikara 8.8. 34m, korppi 22.9. 53m, hömötiainen 26.9. 1 279m ja merihanhi 1.10. 457m.

Harvinaisuuksia vähän

Nuori jääkuikka yllätti ylilennollaan 8.9. samoin kuin aikainen allihaahka 13.8. Sirosohaukka piipahti niemen yllä 16.8. Muuttohaukkoja nähtiin

Sinitiaisia *Parus caeruleus* vaelsi liki 20 000 yksilöä niemen yli syksyn aikana. © Antti Below, 12.1.2003.

syksyn mittaan yhteensä 12 yksilöä. Aseman historian kahdeksas pyy pyöri niemessä 19.–21.9. Syksyn ainoa pikkukajava havaittiin 26.10. Heinäkurppa ja isokirvinen löytyivät Gäulta 15.9. Lisäksi isokirvinen havaittiin muutolla 4.10. kuten myös virtavästäräkki 13.10. Paikallinen sepelrastas nähtiin 2.11. Viime aikoina harvinaistunut kirjokerttu (Kuva 1) havaittiin vain kahdesti 8. ja 28.8. Syksyn kovin harvinaisuus oli 5.9. nähty nuori punakottarainen. Kukankeittäjä havaittiin 4. ja 7.9. Vuorihemppoja nähtiin 22.10. 2m ja 12.12. 1p. Pikkusirku putosi muutolta bunkkerin stajareiden ihasteltavaksi 26.9.

Vaelluslinnut — hömötiäisillä hyvä vaellus

Syksy oli vaelluslintujen kohdalta vähintäänkin kohtalainen, vaikka tikkoja ja pöllöjä havaittiinkin melko niukasti. Varpuspöllöjä rengastettiin kuusi, helmipöllöjä yhdeksän, sarvipöllöjä 8 sekä huuhekajia, suopöllöjä ja lehtopöllöjä yksi kutakin. Käpytikkoja nähtiin 123m 10r, pikkutikkoja 41m 1r, palokärkiä 142m 1r ja harmaapäitä kaksi. Hyvän marjavuoden takia tilhiä ei syksyn aikana vielä juuri rannikolla näkynyt. Syksyn

summa oli vaivaiset 142 m, joista valtaosa joulukuussa. Samoin pyrstötiäiset (yhteensä 134 m) olivat viime vuotisten huippulukujen jälkeen aivan kateissa ja lapintiaainen havaittiin vain kerran 26.9 ja töyhtötiäiset eivät perinteiseen tapaan vaeltaneet ollenkaan. Tiaisilla oli hyvä meininki ja hömötiäisillä oli toiseksi paras vaellussyysy aseman historian aikana (Kuva 2). Tiaisten syyssummat olivat seuraavat: tali- 11 170m (774r), sini- 19 520m (1 690r), kuusi- 8 490m (581r), hömötiäinen 5 054m (1 195r). Tiaisista hämmästyttävintä oli 7.10. rengastettu oletettu töyhtö- ja hömötiäisen risteymä. Linnusta voi lukea lisää Tringa-lehdestä (Lehikoinen 2002). Pähkinänakkeleilla oli hyvä vaellus ja niitä nähtiin yhteensä 26m 2p (2r). Harakat (yhteensä 9m) eivät juuri liikehtineet, mutta pähkinähakeilla (776 m, r) ja närhillä (767 m, r) oli hyvä vaellus. Käpylinnuilla oli kohtalainen vaellusvuosi. Etenkin kirjosiipi- ja pikkukäpylinnuilla oli syksyllä hyvä vaellus. Pikkukäpylintuja (+Loxia cp) havaittiin koko vuonna yli 3 420 muuttavaa, joista valtaosa loppukesästä. Isokäpylinnut eivät juuri liikehtineet ja niitä määritettiin syksyllä yhteensä vain 17 m. Kirjosiipikäpylintuja havaittiin

yhteensä 99 muuttavaa, joista valtaosa elokuussa.

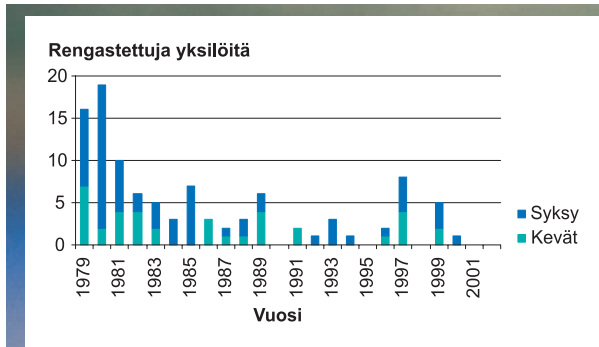
Kiitokset

Suomen kulttuurirahaston apurahan turvin pystyttiin taas maksamaan syyskauden havainnoijille ja rengastajille päivärahaa, josta kiitokset. Kiitokset Seppo Niiraselle, joka lähetti rengastustoimistolta kauden rengastussummat. Kiitokset myös kaikille vuoden 2002 miehittäjille.

Kirjallisuus

Lehikoinen, A. 2002: Töyhtö- ja hömötiäisen risteymä *Parus cristatus X montanus* Hangon lintu-asemalla lokakuussa 2002. — Tringa 29: 174–175.

Yhteystiedot: Asemanhoitajat
Kari Soilevaara (varaukset)
Itämerenkatu 18 C 63
00180 Helsinki
Kari.Soilevaara@arwidson.fi, 09-8871245 (työ), 040-7245697
Aleksi Lehikoinen (lintuaineisto- sekä talousasiat)
Antti Korpintie 4 D 22
00600 Helsinki
Aleksi.Lehikoinen@helsinki.fi, 041-4646143

Kuva 1. Rengastetut kirjokertut Hangon lintu-asemalla 1979–2002.

Kirjokertun pesimäpaikan lähistöllä lymyilee usein pikkulepinkäinen *Lanius collurio*. Myös pikkulepinkäisen kannat ovat vähentyneet selvästi kirjokertun tapaan. © Antti Below, Lågskär, toukokuu 1994.